

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Kontor: Formueretskontoret
Sagsnr.: 2006-702-0033
Dok.: JTS40588

UDKAST

Forslag

til

Lov om ændring af lov om produktansvar

(Ændring af reglerne om mellemhandlers ansvar for produktskader)

§ 1

I lov nr. 371 af 7. juni 1989 om produktansvar, som ændret ved lov nr. 1041 af 28. november 2000, foretages følgende ændringer:

1. § 10 affattes således:

”§ 10. En mellemhandler skal erstatte produktskader omfattet af § 2, medmindre mellemhandleren kan godtgøre, at skaden ikke skyldes dennes fejl eller forsømmelse.”

2. Efter § 10 indsættes:

”§ 10 a. En mellemhandler hæfter umiddelbart over for skadelidte og senere mellemhandlere i omsætningskæden for producentens produktansvar for skader omfattet af § 2, i det omfang skaden skyldes fejl eller forsømmelse begået af producenten eller tidligere mellemhandlere i omsætningskæden.”

§ 2

Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Stk. 2. Loven gælder kun for produkter, der er bragt i omsætning af producenten efter lovens ikrafttræden.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Ifølge § 10 i produktansvarsloven hæfter en mellemhandler for produktansvar umiddelbart over for skadelidte og senere mellemhandlere i omsætningskæden. EF-Domstolen har i dommen af 10. januar 2006 i sag C-402/03, Skov Æg, fastslået, at produktansvarsdirektivet er til hinder for en national regel, hvorefter en mellemhandler uden begrænsning hæfter for producentens objektive ansvar efter direktivet. Direktivet er derimod ifølge Domstolen ikke til hinder for en national regel, hvorefter en mellemhandler uden begrænsning hæfter for producentens culpaansvar. Produktansvarslovens § 10 kan på baggrund af Domstolens dom ikke opretholdes med sin nuværende udformning.

Formålet med lovforslaget er at ændre produktansvarslovens § 10, således at bestemmelsen bringes i overensstemmelse med Domstolens dom. Med henblik på at sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau foreslås det samtidig, at der inden for dommens rammer pålægges mellemhandlere et strengt produktansvar.

Det foreslås for det første, at mellemhandlerens selvstændige ansvar for produktskader skærpes, således at mellemhandleren ifalder produktansvar for personskader, tab af forsørger og forbrugertingskader, medmindre denne kan godtgøre, at skaden ikke skyldes dennes fejl eller forsømmelse. For det andet foreslås det, at mellemhandleren hæfter umiddelbart over for skadelidte og senere mellemhandlere i omsætningskæden for producentens produktansvar for personskader, tab af forsørger og forbrugertingskader, i det omfang skaden skyldes producentens fejl eller forsømmelse.

2. Gældende ret

2.1. Produktansvar er dels reguleret ved lov nr. 371 af 7. juni 1989 om produktansvar, som ændret ved lov nr. 1041 af 28. november 2000 (produktansvarsloven), dels ved principper udviklet i retspraksis.

Ved produktansvar forstås det ansvar, der påhviler en producent eller en mellemhandler for skade forårsaget af en defekt ved et produkt, der er produceret eller leveret af denne, jf. produktansvarslovens § 1. Produktansvar omfatter både skade på person og ting. Det er uden betydning,

om skaden rammer den, der besidder det skadevoldende produkt, eller tredjemand. Produktansvar omfatter derimod ikke skade på selve den defekte genstand. Denne skade behandles efter det sædvanlige køberetlige mangelsansvar, der bl.a. omfatter det tab, som køberen har lidt ved ikke at få kontraktsmæssig opfyldelse.

2.2. Produktansvarsloven gennemfører Rådets direktiv 85/374/EØF af 25. juli 1985 om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 99/34/EF af 10. maj 1999 (produktansvarsdirektivet). Direktivet er inden for sit anvendelsesområde et totalharmoniseringsdirektiv.

Ifølge produktansvarslovens § 6 skal en producent erstatte skade, der er forårsaget af en defekt ved et produkt, som er produceret eller leveret af denne. Bestemmelsen er en gennemførelse af direktivets artikel 1. Producentens ansvar er objektivt.

Produktansvarsloven kan ikke ved forudgående aftale fraviges til skade for skadelidte eller den, som indtræder i skadelidtes krav, jf. lovens § 12.

2.3. Begrebet producent defineres i produktansvarslovens § 4, stk. 1, 2, 4 og 5.

§ 4, stk. 1, definerer producenten som den, der fremstiller et færdigt produkt, et delprodukt eller en råvare, den, der frembringer eller indsamler et naturprodukt, samt den, der ved at anbringe sit navn, mærke eller andet kendetegn på produktet udgiver sig for at være dets producent. § 4, stk. 1, gennemfører direktivets artikel 3, stk. 1.

Det følger desuden af lovens § 4, stk. 2, at den, der med henblik på videresalg, udlejning, leasing eller enhver anden form for omsætning som led i sin erhvervsvirksomhed indfører et produkt i EU, anses som produktets producent, og den pågældende er ansvarlig på samme måde som producenten. § 4, stk. 2, gennemfører direktivets artikel 3, stk. 2.

Endelig følger det af § 4, stk. 4, at enhver leverandør af et produkt anses som dets producent, hvis skadelidte ved et produkt, der er produceret i EU, ikke kan konstatere, hvem der har produceret dette, eller hvis skadelidte ved et produkt, der er produceret uden for EU, ikke kan konstatere, hvem der har indført dette i EU. Ifølge § 4, stk. 5, gælder stk. 4 ikke, hvis mellemhandleren inden rimelig tid giver skadelidte oplysninger om producentens eller importørens navn og adresse eller navnet og adressen på den, der har leveret produktet til mellemhandleren. Mellemhandleren kan dog ikke henvise skadelidte til en ansvarlig, der har hjemting uden for EU. Lovens § 4, stk. 4 og 5, gennemfører direktivets artikel 3, stk. 3.

2.4. Producenten er på objektivt grundlag ansvarlig for skader forårsaget af en defekt. Defekten kan f.eks. skyldes produktets konstruktion eller fabrikation, eller kan skyldes utilstrækkelig instruktion. Derimod er producenten ikke ansvarlig for f.eks. udviklingsskader. Producenten er således ikke ansvarlig, hvis vedkommende beviser, at det på grundlag af den videnskabelige og tekniske viden på det tidspunkt, da produktet blev bragt i omsætning, ikke var muligt at opdage defekten, jf. produktansvarslovens § 7, stk. 1, nr. 4, som gennemfører produktansvarsdirektivets artikel 7, litra e.

Desuden er producenten ikke ansvarlig efter produktansvarsloven og direktivet, hvis denne beviser, at produktet hverken er fremstillet, frembragt, indsamlet eller bragt i omsætning af denne som led i erhvervsvirksomhed, jf. produktansvarslovens § 7, stk. 1, nr. 2, som gennemfører produktansvarsdirektivets artikel 7, litra c.

Der henvises i øvrigt til produktansvarslovens § 7 og direktivets artikel 7 for andre tilfælde, hvor producenten ikke er ansvarlig, selv om produktet har en defekt.

Produktansvarsloven omfatter personskade, tab af forsørger og forbrugertingskade, jf. lovens § 2. Det tilsvarende gør sig gældende for direktivet, jf. artikel 9. Produktansvarslovens § 10 om mellemhandleransvaret angår dog også erhvervstingskader, jf. punkt 2.5 nedenfor. Produktansvarsloven fastlægger dog ikke ansvarsgrundlaget ved erhvervstingskader.

Ansvarsgrundlaget ved erhvervstingskader er fastlagt ved de i retspraksis udviklede principper om produktansvar. Det retspraksisbaserede produktansvar for producenter har karakter af et strengt culpaansvar, der tenderer hen imod et objektivt ansvar. Et sådant ansvar gjaldt også for producenten ved personskade, tab af forsørger og forbrugertingskade forud for produktansvarslovens vedtagelse, jf. Folketingstidende 1988-89, tillæg A, side 1598-1601.

Ifølge produktansvarslovens § 13 begrænser loven ikke skadelidtes adgang til erstatning efter almindelige regler om erstatning i eller uden for kontrakt eller i medfør af regler, som er fastsat i eller i henhold til anden lovgivning.

Det fremgår af direktivets artikel 13, at direktivet ikke berører de rettigheder, som skadelidte kan påberåbe sig under henvisning til retsreglerne om ansvar i og uden for kontraktforhold eller under henvisning til særregler om ansvar, der er gældende på tidspunktet for direktivets meddelelse.

2.5. En mellemhandler defineres i produktansvarslovens § 4, stk. 3, som den, der erhvervsmæssigt bringer et produkt i omsætning uden at anses som producent.

Efter lovens § 10 hæfter en mellemhandler for produktansvar umiddelbart over for skadelidte og over for senere mellemhandlere i omsætningskæden. Skadelidte kan rette sit krav mod producenten (producenterne) eller mod mellemhandleren (mellemhandlerne) eller mod alle disse, idet de alle over for skadelidte hæfter solidarisk, jf. produktansvarslovens § 11, stk. 1.

En mellemhandler hæfter ikke kun umiddelbart over for den skadelidte, men også over for senere mellemhandlere i omsætningskæden af det pågældende produkt. Den mellemhandler, som har måttet betale erstatning til skadelidte eller til en senere mellemhandler, indtræder herefter i skadelidtes krav mod producenten og tidligere mellemhandlere, jf. produktansvarslovens § 11, stk. 3.

At mellemhandleren hæfter umiddelbart over for skadelidte og senere mellemhandlere, betyder, at mellemhandleren skal betale erstatning, uanset om det er muligt for skadelidte at gennemføre sit krav over for producenten.

Reglen i produktansvarslovens § 10 om, at mellemhandleren på objektivt grundlag hæfter for produktansvar, var en lovfæstelse af, hvad der blev antaget at følge af gældende ret, jf. Folketings Tidende 1988-89, tillæg A, side 1606.

Reglen i § 10 angår i øvrigt ikke kun personskade, tab af forsørger og forbrugertingskade, men også produktansvar efter dansk rets almindelige regler, herunder produktansvar ved erhvervstingskader. I disse tilfælde er der imidlertid ikke tale om en objektiv hæftelse for producentens direktivbaserede objektive ansvar, men derimod tale om en objektiv hæftelse for producentens retspraksisbaserede produktansvar. Endvidere indebærer § 10, at en mellemhandler hæfter for produktskader, der skyldes fejl eller forsømmelse begået af en tidligere mellemhandler i omsætningskæden, jf. om mellemhandlers selvstændige culpaansvar punkt 2.6 umiddelbart nedenfor.

2.6. For mellemhandleren gælder et almindeligt ulovbestemt culpaansvar ved siden af det i produktansvarslovens § 10 angivne hæftelsesansvar. Mellemhandlerens culpaansvar bedømmes i praksis relativt strengt, specielt i de situationer, hvor produktet kræver særlig opmærksomhed og agtpågivenhed.

Mellemhandleren bliver selvstændigt ansvarlig i de situationer, hvor denne ved sin håndtering af produktet har gjort dette farligt, eller hvor vedkommende ved en fejl ikke har opdaget en fare ved produktet. Da mellemhandlerens varekundskab ofte er begrænset, og da dennes undersøgelsesmuligheder i de fleste tilfælde er små, vil det kun sjældent blive bedømt som en fejl, at mellemhandleren ikke har opdaget faren ved et produkt. Færdigvarekontrollen hører til producentens forpligtelser, og mellemhandleren vil normalt have opfyldt sin undersøgelsespligt over for for-

brugeren ved en relativ begrænset besigtigelse med henblik på at konstatere, om der f.eks. foreligger transportskader.

Mellemhandlerens ansvar for forkert håndtering af et produkt har i praksis større betydning end ansvaret for tilsidesættelse af undersøgelsespligten. Håndteringsfejl kan dels forekomme som fejl ved udlevering og forvekslingsfejl, dels ved en ændring af produktet, som gør dette farligt. Mellemhandleren kan f.eks. have opbevaret produktet forkert eller have udsat det for unormal påvirkning. Det er som udgangspunkt mellemhandlerens pligt at opnå et sådant varekendskab, at produktændringer af denne karakter undgås, og mellemhandleren ifalder derfor ansvar herfor, såfremt tilsidesættelsen af denne pligt, må bedømmes som en fejl eller forsømmelse.

2.7. Mellemhandleres produktansvar er i produktansvarsdirektivet kun reguleret ved art. 3, stk. 2 og 3, der som nævnt ovenfor i en række nærmere angivne situationer pålægger mellemhandleren samme ansvar som producenten. Der henvises til punkt 3 nedenfor vedrørende EF-Domstolens fortolkning af disse bestemmelser.

2.8. Retsplejelovens regler om værneting fastlægger, hvor en retssag om produktansvar kan anlægges. Det følger af retsplejelovens § 247, stk. 1, at EF-domskonventionens og ikke retsplejelovens værnetingsregler anvendes i sager, der er omfattet af konventionen eller en anden konvention, som er gennemført i dansk ret ved eller i medfør af lov nr. 325 af 4. juni 1986 om EF-domskonventionen mv., som ændret ved lov nr. 209 af 29. marts 1995.

Domskonventionens regler finder anvendelse, når sagsøgte har bopæl eller hjemsted i følgende EU-/EØS-lande: Belgien, Finland, Tyskland, Frankrig, Grækenland, Italien, Irland, Island, Luxembourg, Nederlandene, Norge, Polen, Portugal, Schweiz, Spanien, Storbritannien og Nordirland, Sverige, Tyskland og Østrig.

En person kan i sager om erstatning uden for kontrakt sagsøges ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, jf. EF-domskonventionens artikel 5, nr. 3. Østre Landsret har i dommen gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1994.342 Ø fundet, at artikel 5, nr. 3, finder anvendelse i sager om produktansvar.

Retsplejelovens § 243 finder anvendelse i sager om produktansvar, hvor sagsøgte ikke har bopæl eller hjemsted i et af de ovenfor nævnte EU-/EØS-lande. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til domskonventionens artikel 5, nr. 3. Ifølge § 243 kan sager, hvorunder der påstås erstatning i anledning af retskrænkelser, anlægges på det sted, hvor retskrænkelsen er foregået.

Klager over produktskader fra forbrugere kan i et vist omfang indbringes for Forbrugerklagenævnet, jf. §§ 3-4 i bekendtgørelse nr. 1118 af 12. december 2003 om forbrugerklager. Det føl-

ger af § 6 i denne bekendtgørelse, at klager kan indbringes for nævnet, i det omfang der efter de ovenfor nævnte regler i retsplejeloven kan anlægges sag ved en dansk domstol mod den mellemhandler eller producent, som sagen angår.

2.9. Lovvalg ved produktansvar er ikke fastlagt i dansk lovgivning, og retspraksis på området er meget sparsom. Det må antages, at det som udgangspunkt er skadesstedets lovgivning, der skal anvendes, men konkrete omstændigheder kan dog lede til et andet resultat, herunder hvis mellemhandleren eller producenten ikke kunne påregne produktets markedsføring i skadeslandet. Højesteret har i en dom gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1999.225 H taget stilling til lovvalget i en situation, hvor en tysk producent via en dansk mellemhandler solgte rør til en dansk kommune. Højesteret valgte at anvende dansk ret til at bedømme producentens ansvar med den begrundelse, at den pågældende skade var sket i Danmark, hvor kommunen havde hjemsted, og hvortil den tyske producent havde eksporteret rørene.

Justitsministeren kan ifølge produktansvarslovens § 16 fastsætte regler til gennemførelse af mellemfolkelige overenskomster om lovvalget i sager om produktansvar. Bestemmelsen blev indsat under Folketingets behandling af produktansvarsloven med henblik på, at Haagerkonventionen af 2. oktober 1973 om lovvalg i sager om produktansvar kunne ratificeres. Danmark har ikke efterfølgende tiltrådt Haagerkonventionen. Skadesstedet er efter konventionen udgangspunktet ved lovvalget, men hertil gælder en lang række undtagelser.

I juli 2003 fremsatte EU-Kommissionen et forslag til en forordning om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontraktsforhold ("Rom II"). Forslagets artikel 4 indeholder en regel om lovvalget for krav i anledning af produktansvar. Efter denne bestemmelse er udgangspunktet, at loven i det land, hvor skadelidte har sit sædvanlige opholdssted, skal finde anvendelse, hvis produktet er markedsført i dette land med samtykke fra den person, hvis ansvar gøres gældende. Forslaget, der fortsat er under forhandling, er fremsat med hjemmel i den del af EF-traktaten, der er omfattet af Danmarks forbehold vedrørende retlige og indre anliggender, og Danmark er derfor ikke forpligtet af en eventuel kommende forordning.

3. EF-Domstolens dom i sag C-402/03, Skov Æg

3.1. EF-Domstolens dom i sag C-402/02, Skov Æg, udspringer af en sag, som verserer ved Vestre Landsret. Sagen vedrører to personer, som var blevet syge efter at have spist en æggecake tilberedt af æg købt i et Bilka Lavprisvarerhus. Efterfølgende undersøgelser på hospitalet viste, at de to personer havde fået salmonellaforgiftning. De valgte herefter at sagsøge mellemhandleren Bilka. Bilka adciterede efterfølgende producenten Skov Æg.

Bilka blev af Retten i Aalborg fundet ansvarlig for skaden som mellemhandler i henhold til produktansvarslovens § 10. Retten i Aalborg fastslog endvidere, at Bilka kunne søge regres for kravet hos Skov Æg. Bilka og Skov Æg appellerede dommen til Vestre Landsret. Under appelsagen anførte Bilka og Skov Æg bl.a., at § 10 er uforenelig med produktansvarsdirektivet.

Ved kendelse af 26. september 2003 forelagde Vestre Landsret en række spørgsmål for EF-Domstolen. Vestre Landsrets spørgsmål kan sammenfattes således, at retten ønskede oplyst, om produktansvarsdirektivet er til hinder for en national regel, der indebærer, at mellemhandleren hæfter for henholdsvis producentens objektive ansvar i henhold til direktivet og producentens retspraksisbaserede culpaansvar.

3.2. EF-Domstolen har ved sin dom af 10. januar 2006 fastslået, at direktivet skal fortolkes således, at det er til hinder for en national regel, hvorefter mellemhandleren ud over de i dets artikel 3, stk. 3, udtømmende opregnede tilfælde hæfter for producentens objektive ansvar efter direktivet.

Domstolen har fundet, at direktivet ikke begrænser sig til at regulere *producentens* produktansvar. Ifølge Domstolen er der i direktivet taget endelig stilling til, hvem blandt de involverede erhvervsdrivende (producenter og mellemhandlere, herunder importører, leverandører og sælgere) ansvaret efter direktivet påhviler. Reguleringen af *melleghandlerens* produktansvar falder derfor også inden for direktivets anvendelsesområde, i det omfang mellemhandleren pålægges det direktivbaserede objektive ansvar.

Domstolen har i den forbindelse ikke fundet det afgørende, at mellemhandleren ved produktansvarslovens § 10 ikke pålægges et selvstændigt produktansvar, men alene et hæftelsesansvar. Domstolen har derimod fundet det afgørende, at § 10 pålægger mellemhandleren en byrde, som fællesskabslovgiver har anset for uberettiget, samt at den danske bestemmelse leder til ”en mangedobling af sager, hvilket det direkte retsmiddel, som skadelidte efter direktivet har over for producenten, såfremt betingelserne i direktivets artikel 3 er opfyldt, netop har til formål at undgå”, jf. dommens præmis 36.

På den baggrund har Domstolen fastslået, at direktivet er til hinder for en national regel, hvorefter mellemhandleren uden begrænsning hæfter for producentens ansvar efter direktivet.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at dommen må fortolkes således, at det afgørende forhold ikke er, om mellemhandleren ved lov eksplicit pålægges ansvaret i henhold til direktivet, men om denne pålægges et ansvar, der reelt har samme omfang som det direktivbaserede objektive ansvar.

3.3. For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt produktansvarsdirektivet er til hinder for en national regel, der indebærer, at mellemhandleren hæfter for producentens retspraksisbaserede culpaansvar, har Domstolen bemærket, ”at direktivets artikel 13 skal fortolkes således, at den ordning, der er indført ved direktivet, ikke udelukker anvendelsen af andre ordninger vedrørende ansvar i og uden for kontraktforhold, der hviler på et andet grundlag, såsom garantien for skjulte mangler eller culpa”, jf. dommens præmis 47. På den baggrund har Domstolen konkluderet, at direktivet ikke er til hinder for en national regel, hvorefter mellemhandleren uden begrænsning hæfter for producentens culpaansvar.

3.4. Som nævnt ovenfor under punkt 2.5. angår produktansvarslovens § 10 ikke kun det direktivbestemte produktansvar, men også produktansvar efter dansk rets almindelige regler. § 10 er derfor kun delvis uanvendelig efter Domstolens dom, idet det alene er hæftelsen for det direktivbestemte produktansvar, der ikke kan opretholdes. Derimod er dommen ikke til hinder for, at mellemhandleren fortsat hæfter for producentens fejl og forsømmelser, jf. om det retspraksisbaserede produktansvar for producenter punkt 2.4 ovenfor. Det vil dog efter Justitsministeriets opfattelse være i strid med Domstolens fortolkning af direktivet, hvis domstolene – inden for direktivets anvendelsesområde – pålægger mellemhandleren at hæfte for et så strengt culpaansvar, at der reelt er tale om et objektivi ansvar af samme omfang som det direktivbaserede producentansvar.

4. Lovforslagets hovedindhold

4.1. Det er Justitsministeriets opfattelse, at der inden for EF-Domstolens doms rammer bør pålægges mellemhandlere et strengt produktansvar med henblik på at opretholde et højt forbrugerbeskyttelsesniveau.

En skadelidt kan altid vælge at rette sit krav mod en producent, der er ansvarlig på objektivi grundlag, jf. produktansvarslovens § 6. Denne mulighed foreslås ikke ændret ved dette lovforslag.

EF-Domstolen udtaler i sin dom, at direktivet ikke er til hinder for en national regel, hvorefter mellemhandleren uden begrænsning hæfter for producentens culpaansvar. Det foreslås derfor, at et sådant hæftelsesansvar opretholdes, jf. punkt 4.3 nedenfor. Hvis producenten har handlet culpøst, vil dette hæftelsesansvar muliggøre, at en skadelidt kan gennemføre et krav over for mellemhandleren i de tilfælde, hvor producenten er insolvent. Endvidere vil der forekomme en lang række tilfælde, hvor dette hæftelsesansvar kan gøres gældende over for mellemhandleren, selv om det ikke er muligt for skadelidte at frembringe oplysninger om producentens konkrete adfærd. Dette vil således gøre sig gældende i sager, hvor produktet lider af en sådan åbenbar fejl, at

det – uden, at det er nødvendigt at inddrage producenten – kan lægges til grund, at producenten har handlet culpøst.

Justitsministeriet finder imidlertid anledning til i videre omfang at styrke forbrugerens mulighed for at opnå erstatning ved produktskader uden inddragelse af producenten. På den baggrund foreslår Justitsministeriet, at mellemhandlerens selvstændige ansvar for produktskader skærpes, jf. umiddelbart nedenfor i punkt 4.2 umiddelbart nedenfor.

4.2. For så vidt angår *melleghandlerens selvstændige ansvar* foreslås det, at mellemhandleren skal ifalde produktansvar for personskader, tab af forsørger og forbrugertingsskader, medmindre denne kan godtgøre, at skaden ikke skyldes dennes fejl eller forsømmelse. Bestemmelsen pålægger mellemhandleren et culpaansvar med omvendt bevisbyrde.

Som nævnt under punkt 2.6 ovenfor kan mellemhandleren efter gældende ret drages selvstændigt til ansvar i de situationer, hvor denne ved sin håndtering af produktet har gjort dette farligt, eller hvor vedkommende ved en fejl ikke har opdaget en fare ved produktet. Den foreslåede bestemmelse indebærer den skærpelse i forhold til gældende ret, at det er mellemhandleren, der skal påvise, dels at denne ikke ved sin håndtering af produktet har gjort dette farligt, dels at skaden ikke skyldes en defekt, som vedkommende burde have opdaget. Dette indebærer eksempelvis, at en grønhandler i et tilfælde, hvor en af hans kunder er blevet syg på grund af en defekt grøntsagt fra hans butik, skal godtgøre, dels at grøntsagen ikke er blevet opbevaret eller i øvrigt håndteret på en sådan måde, at den er blevet sundhedsfarlig, dels at grønhandleren ikke burde have opdaget, at grøntsagen var sundhedsskadelig.

Justitsministeriet finder ikke, at produktansvarsdirektivet er til hinder for indførelse af den foreslåede omvendte bevisbyrde. EF-Domstolen har i sin dom i sag C-402/03, Skov Æg, bemærket, at produktansvarsdirektivets artikel 13 skal fortolkes således, at den ordning, der er indført ved direktivet, ikke udelukker anvendelsen af andre ordninger vedrørende ansvar i og uden for kontraktforhold, der hviler på et andet grundlag, såsom garantien for skjulte mangler eller culpa, jf. punkt. 3.3.

Domstolen har ikke i denne dom eller i andre domme om produktansvarsdirektivet udtalt, at direktivet er til hinder for indførelsen af særlige bevisbyrderegler i relation til det ansvar, som en mellemhandler kan pålægges på et andet grundlag end det direktivbaserede objektive ansvar. Et sådant forbud kan efter Justitsministeriets opfattelse heller ikke udledes af direktivets ordlyd eller forarbejder.

Det bemærkes i øvrigt, at det påhviler skadelidte at påvise, at der i det hele taget foreligger en produktskade. Den regel om omvendt bevisbyrde, der foreslås indført, ændrer således ikke ved,

at den skadelidte skal føre bevis for skaden, defekten og årsagsforbindelsen mellem defekten og skaden.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 1 (forslag til produktansvarslovens § 10).

4.3. For så vidt angår *melleghandlerens hæftelsesansvar* foreslås det, at bestemmelsen herom udformes således, at melleghandleren hæfter umiddelbart over for skadelidte og senere melleghandlere i omsætningskæden for producentens produktansvar efter § 2, dvs. for personskader, tab af forsørger og forbrugertingsskader, i det omfang skaden skyldes fejl eller forsømmelse begået af producenten eller tidligere melleghandlere i omsætningskæden. Melleghandleren hæfter således efter den foreslåede bestemmelse kun for producentens culpøse adfærd. Hæftelsen for tidligere melleghandleres culpøse adfærd er en lovfæstelse af den hidtil gældende praksis, jf. herom punkt 2.5 ovenfor.

Ved dette forslag, der bevirker en indskrænkning af melleghandlerens hæftelsesansvar, bringes de danske regler om melleghandleransvar i overensstemmelse med EF-Domstolens dom. Ved personskader, tab af forsørger og forbrugertingsskader hæfter melleghandleren kun for producentens produktansvar, hvis defekten, der forårsagede skaden, skyldes producentens fejl eller forsømmelse, dvs. producentens culpøse adfærd. Da producenten altid vil være en professionel erhvervsdrivende, jf. produktansvarslovens § 7, stk. 1, nr. 2, og produktansvarsdirektivets artikel 7, litra c, vil dennes adfærd blive bedømt ud fra en vurdering af, om vedkommende har udvist den omhu og faglige dygtighed, som man med rimelighed kan forlange af en professionel erhvervsdrivende. Der vil således være tale om en skærpet culpabedømmelse.

Justitsministeriet har overvejet, om der også i relation til melleghandlerens hæftelsesansvar burde indføres omvendt bevisbyrde, således at melleghandleren for at undgå sit hæftelsesansvar skulle bevise, at producenten ikke har handlet culpøst. Det er imidlertid Justitsministeriets opfattelse, at en sådan regel ville rejse spørgsmål i forhold til EF-Domstolens dom, navnlig under hensyn til, at melleghandleren i givet fald skulle bære bevisbyrden for en anden persons (producentens) forhold.

Udgangspunktet med forslaget er således, at skadelidte – ud over at skulle påvise, at der foreligger en skade, en defekt og årsagsforbindelse mellem skaden og defekten – vil skulle påvise, at skaden skyldes producentens fejl eller forsømmelse. Der vil imidlertid i praksis forekomme en lang række sager, hvor dansk rets almindelige bevisbyrde regler fører til, at bevisbyrden på et forholdsvist tidligt tidspunkt vælter over på melleghandleren. Dette vil eksempelvis være tilfældet, hvor defekten består i en klar fabrikationsfejl, f.eks. ved en såkaldt ”mandagsmodel”. I disse tilfælde vil bevisbyrden i mange tilfælde vælte over på melleghandleren, når skadelidte har påvist, at der foreligger en defekt, der har forårsaget skaden.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2 (forslag til produktansvarslovens § 10 a).

4.4. Som nævnt under punkt 2.5 ovenfor angår den gældende § 10 ikke kun det direktivbestemte produktansvar, men også produktansvar efter dansk rets almindelige regler, herunder produktansvar ved erhvervstingskader. Med forslaget til en ny affattelse af § 10 foreslås det, at bestemmelsen fra lovens ikrafttræden kun angår personskade, tab af forsørger og forbrugertingskade i overensstemmelse med afgrænsningen af disse skadestyper i produktansvarslovens § 2. Denne indskrænkning af anvendelsesområdet for § 10 findes lovteknisk hensigtsmæssig, da § 10 herved får samme anvendelsesområde, som de forudgående bestemmelser i loven.

Da den gældende § 10 var en lovfæstelse af, hvad der for mellemhandleren blev antaget at følge af gældende ret, vil mellemhandleren ved erhvervstingskader som hidtil hæfte i et ethvert tilfælde, hvor producenten kan drages til ansvar. Dette mellemhandleransvar vil fra lovens ikrafttræden dog ikke følge af § 10, men af dansk rets almindelige regler om erstatning i eller uden for kontrakt, jf. produktansvarslovens § 13. Den foreslåede indskrænkning af anvendelsesområdet for § 10 bevirker således ingen realitetsændring.

5. Overvejelser om yderligere lovgivningstiltag

Justitsministeriet har taget initiativ til drøftelser med relevante organisationer om behovet for yderligere lovgivningstiltag til beskyttelse af forbrugerne i relation til produktskader. Det vil særligt blive drøftet, om det vil være hensigtsmæssigt og rimeligt at udvide sælgeres køberetlige ansvar, således at sælgere kan drages til ansvar for produktskader efter købeloven.

Det bemærkes i den forbindelse, at EF-Domstolen i sag C-402/03, Skov Æg, og i flere tidligere domme eksplicit har udtalt, at produktansvarsdirektivet ikke udelukker anvendelsen af en ordning vedrørende ansvar i kontraktforhold, der hviler på garantien for skjulte mangler.

6. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

Ophævelsen af mellemhandlerens objektive hæftelsesansvar for så vidt angår det direktivbestemte produktansvar i produktansvarslovens § 10 indebærer i visse tilfælde, at den umiddelbare erstatningsforpligtelse over for forbrugeren forskydes fra mellemhandleren til producenten, men indebærer samlet set ikke en ændring af erhvervslivets forpligtelse til at yde erstatning for skade forårsaget af et defekt produkt.

Lovforslaget skønnes derfor ikke at medføre økonomiske eller administrative konsekvenser af betydning for erhvervslivet.

I forhold til borgerne tilsigtes med lovforslaget – inden for de af EF-Domstolen fastsatte rammer – at opretholde forbrugerbeskyttelsen bedst muligt dels ved i videst muligt omfang at fastholde mellehandlerens hæftelse og derved lette den skadelidte forbrugers adgang til at opnå erstatning dels ved at indrette det i processuel henseende mest hensigtsmæssige system.

Der vil imidlertid kunne opstå situationer, hvor forbrugerens retsstilling forværres, f.eks. i de tilfælde hvor producenten er insolvent eller uforholdsmæssig vanskelig at lokalisere. Det er Justitsministeriets vurdering, at den valgte udformning af lovforslaget samlet set medfører de mindst indgribende konsekvenser for forbrugerne.

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

Lovforslaget er fremsat med henblik på at imødekomme EF-domstolens dom af 10. januar 2006 i sagen C-402/03, Skov Æg.

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen af betydning	Ingen af betydning
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Der vil kunne opstå situationer, hvor forbrugerens retsstilling forværres, f.eks. i de tilfælde hvor producenten er insolvent eller uforholdsmæssig vanskelig at
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget er fremsat med henblik på at imødekomme EF-domstolens dom af 10. januar 2006 i sagen C-402/03, Skov Æg.	

7. Høring

Et udkast til dette lovforslag har været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer:

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, præsidenten for Sø- og Handelsretten, præsidenten for Københavns Byret, præsidenterne for retterne i Århus, Odense, Aalborg og Roskilde, Den Danske Dommerforening, Foreningen af dommerfuldmægtige i Danmark, Domstolsstyrelsen, Advokatrådet, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Autobranchens Handels- og Industriforening, Brancheforeningen for Forbrugerelektronik, Danmarks Automobilforhandler Forening, Danmarks Fiskeindustri- og Eksportforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Dataforening, Dansk Kreditråd, Dansk Handel & Service, Dansk Industri, Dansk Marketing Forum, Dansk Postordreforening, Dansk Textil Union, De Danske Bilimportører, Den Danske Boghandlerforening, DSK – De Samvirkende Købmænd, DESA Erhvervssammenslutningen G 1930, El-installatørernes Landsforening ELFO, Finans & Leasing, Finansrådet, Forbrugerombudsmanden, Forbrugerrådet, Forenede Danske Motorejere, Foreningen af fabrikanter og importører af elektriske husholdningsapparater FEHA, Foreningen af Kommercielle Danske Internetsites, Foreningen af Registrerede Revisorer, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Formanden for Forbrugerklagenævnet, Forsikring & Pension, Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, HTSI – Handel, Transport og Serviceerhvervene, HK-Landsklubben, Håndværksrådet, IT-brancheforeningen og Landbrugsraadet.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1 (§ 10)

Bestemmelsen fastlægger mellemhandlerens selvstændige ansvar for produktskader omfattet af produktansvarslovens § 2, dvs. personskader, tab af forsørger og forbrugertingsskader. Det bestemmes, at mellemhandleren skal erstatte produktskader, medmindre denne kan godtgøre, at skaden ikke skyldes dennes fejl eller forsømmelse.

Mellemhandleren bliver selvstændigt ansvarlig for produktskader i de situationer, hvor denne ved sin håndtering af produktet har gjort dette farligt, eller hvor vedkommende ved en fejl ikke har opdaget en fare ved produktet. Håndteringsfejl kan dels forekomme som fejl ved udlevering og forvekslingsfejl, dels ved en ændring af produktet, som gør dette farligt, eksempelvis på grund af en uhensigtsmæssig opbevaring af produktet. Omfanget af mellemhandlerens undersøgelsespligt må afhænge af, hvilken sagkundskab man kan forvente, at den pågældende mellemhandler besidder.

Det skal ikke påvises, at en bestemt person har begået en fejl eller en forsømmelse. Melleghandleren vil efter dansk rets almindelige erstatningsretlige principper være ansvarlig for både anonyme fejl og kumulerede fejl, dvs. fejl, hvor mindre og hver for sig betydningsløse fejl hos flere ansatte tilsammen resulterer i en ansvarspådragende fejl.

Bestemmelsen pålægger melleghandleren en omvendt bevisbyrde. Melleghandleren skal således påvise, dels at denne ikke ved sin håndtering af produktet har gjort dette farligt, dels at skaden ikke skyldes en defekt, som vedkommende burde have opdaget. Det påhviler dog skadelidte at påvise, at der i det hele taget foreligger en produktskade. Reglen om omvendt bevisbyrde ændrer således ikke ved, at den skadelidte skal føre bevis for skaden, defekten og årsagsforbindelsen mellem defekten og skaden.

Skadelidte kan ikke alene gøre forslaget til § 10, stk. 1, gældende over for sælgeren af produktet, men kan gøre et sådant krav gældende over for enhver melleghandler, der er omfattet af definitionen af melleghandler i produktansvarslovens § 4, stk. 3.

Det bemærkes i den sammenhæng, at det følger af produktansvarslovens § 11, stk. 3, 1. pkt., at en melleghandler, der har udbetalt erstatning til skadelidte, indtræder i skadelidtes krav mod tidligere led i produktions- og omsætningskæden. En melleghandler, eksempelvis en sælger, der har udbetalt erstatning, vil således kunne søge regres hos en tidligere melleghandler, eksempelvis en grossist, og i den sammenhæng bl.a. kunne påberåbe sig reglen i § 10, stk. 1. Melleghandleren, der har udbetalt erstatning, kan også vælge at rette sit regreskrav mod producenten, og i den situation vil melleghandleren kunne påberåbe sig det objektive ansvar i produktansvarslovens § 6. I det omfang en tidligere melleghandler eller en producent kan påvise, at skaden skyldes forhold hos melleghandleren, der udbetalt erstatningen, vil regreskravet kunne bortfalde eller nedsættes i medfør af produktansvarslovens § 11, stk. 3, 2. pkt. Produktansvarsloven er i øvrigt præceptiv i forhold til den, som indtræder i skadelidtes krav, jf. lovens § 12.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger punkt 4.2.

Til nr. 2 (§ 10 a)

Det følger af forslaget til § 10 a, at en melleghandler hæfter umiddelbart over for skadelidte og senere melleghandlere i omsætningskæden for producentens produktansvar for skader omfattet af § 2, dvs. personskader, tab af forsørger og forbrugertingskader, i det omfang skaden skyldes fejl eller forsømmelse begået af producenten eller tidligere melleghandlere i omsætningskæden.

Det producentansvar, som melleghandleren hæfter for, omfatter producentens konstruktions-, instruktions- og fabrikationsfejl, hvorimod producenten som hidtil ikke vil være ansvarlig for udviklingsskader. Det skal ikke påvises, at en bestemt person har begået en fejl eller en forsøm-

melse. Producenten vil ligesom mellemhandleren efter dansk rets almindelige erstatningsretlige principper være ansvarlig for både anonyme fejl og kumulerede fejl.

Mellemhandleren hæfter på objektivt grundlag for producentens culpaansvar. Producenten vil som professionel erhvervsdrivende være underlagt en skærpet culpabedømmelse. Det forudsættes, at domstolene ved denne bedømmelse kan tage udgangspunkt i det retspraksisbaserede produktansvar for producenter, der var gældende forud for vedtagelsen af produktansvarsloven, og som fortsat har været gældende ved siden af loven, jf. dennes § 13. Domstolenes bedømmelse må dog ikke antage en så skærpet karakter, at der reelt bliver tale om et objektivt ansvar af samme omfang som det direktivbaserede producentansvar.

Ligesom det gælder ved mellemhandlerens selvstændige ansvar for produktskader, påhviler det skadelidte at påvise, at der i det hele taget foreligger en produktskade, jf. lovforslagets § 1, nr. 1 (forslag til produktansvarslovens § 10). Den skadelidte skal således føre bevis for skaden, defekten og årsagsforbindelsen mellem defekten og skaden. For så vidt angår hæftelsesansvaret, skal den skadelidte endvidere påvise, at skaden skyldes producentens fejl eller forsømmelse. Der vil imidlertid i praksis forekomme en lang række sager, hvor dansk rets almindelige bevisbyrder regler leder til, at bevisbyrden på et forholdsvist tidligt tidspunkt vælter over på mellemhandleren. Dette vil eksempelvis være tilfældet, hvor defekten består i en klar fabrikationsfejl, f.eks. ved en såkaldt ”mandagsmodel”. I disse tilfælde vil bevisbyrden i mange tilfælde vælte over på mellemhandleren, når skadelidte har påvist, at der foreligger en defekt, der har forårsaget skaden.

For så vidt angår ansvarsgrundlaget for tidligere mellemhandlere i omsætningskæden, som mellemhandleren ligeledes hæfter for, henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1 (forslag til produktansvarslovens § 10).

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger punkt 4.3.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende. Endvidere foreslås det, at ændringsloven kun finder anvendelse, hvis det skadevoldende produkt er bragt i omsætning af producenten efter lovens ikrafttræden.

Til § 3

Bestemmelsen vedrører lovens territoriale gyldighed.

Lovforslaget sammenholdt med gældende ret

Gældende formulering

§ 10. En mellemhandler hæfter for produktansvar umiddelbart over for skadelidte og senere mellemhandlere i omsætningskæden.

Lovforslaget

§ 1

I lov nr. 371 af 7. juni 1989 om produktansvar, som ændret ved lov nr. 1041 af 28. november 2000, foretages følgende ændringer:

1. § 10 affattes således:

”§ 10. En mellemhandler skal erstatte produktskader omfattet af § 2, medmindre mellemhandleren kan godtgøre, at skaden ikke skyldes dennes fejl eller forsømmelse.”

2. Efter § 10 indsættes:

”§ 10 a. En mellemhandler hæfter umiddelbart over for skadelidte og senere mellemhandlere i omsætningskæden for producentens produktansvar for skader omfattet af § 2, i det omfang skaden skyldes fejl eller forsømmelse begået af producenten eller tidligere mellemhandlere i omsætningskæden.”